WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 29 stycznia 2009 r. *

W sprawie C-311/06

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Consiglio di Stato (Włochy) postanowieniem z dnia 28 lutego 2006 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 lipca 2006 r., w postępowaniu:

Consiglio Nazionale degli Ingegneri

przeciwko

Ministero della Giustizia,

Marcowi Cavallerze,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, J.C. Bonichot, K. Schiemann (sprawozdawca), J. Makarczyk i L. Bay Larsen, sędziowie,

* Język postępowania: włoski.

rzecznik generalny: M. Poiares Maduro,
sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 września 2007 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Consiglio Nazionale degli Ingegneri przez A. Romei, avvocato,

— w imieniu rządu włoskiego przez I.M. Braguglię, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

— w imieniu rządu belgijskiego przez L. Van den Broeck, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu czeskiego początkowo przez T. Bočka, a następnie przez M. Smolka, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu greckiego przez E. Skandalou, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu cypryjskiego przez C. Lycourgosa oraz I. Neofitou, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu szwedzkiego przez A. Falk oraz A. Krusego, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez H. Støvlbæka oraz E. Montaguti, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 28 lutego 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie ogólnego systemu uznawania dyplomów ukończenia studiów wyższych, przyznawanych po ukończeniu kształcenia i szkolenia zawodowego, trwających co najmniej trzy lata (Dz.U. 1989, L 19, s. 16).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Consiglio Nazionale degli Ingegneri (krajową radą inżynierów) i Ministero della Giustizia (ministerstwo sprawiedliwości), dotyczącego uznania przez ministerstwo hiszpańskiego dokumentu potwierdzającego posiadanie przez M. Cavallerę, obywatela włoskiego, kwalifikacji inżyniera. otrzymanego w drodze uznania za równoważny jego włoskiego dyplomu ukończenia studiów, w celu dokonania wpisu do rejestru inżynierów we Włoszech.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Motyw pierwszy dyrektywy 89/48 ma następującą treść:

„Zgodnie z art. 3 lit. c) traktatu jednym z celów Wspólnoty jest zniesienie przeszkód w swobodnym przepływie osób i świadczeniu usług między państwami członkowskimi; dla obywateli państw członkowskich oznacza to w szczególności możliwość wykonywania zawodu, jako osoba pracująca na własny rachunek lub jako pracownik najemny, w państwie członkowskim innym od tego, w którym zdobyli kwalifikacje zawodowe".

4 Motyw trzeci dyrektywy stanowi:

„W celu szybkiego sprostania oczekiwaniom obywateli Wspólnoty, którzy posiadają dyplomy szkół wyższych przyznawane w wyniku ukończenia kształcenia i szkolenia zawodowego, wydane w państwie członkowskim innym niż to, w którym chcą wykonywać swój zawód, powinno się również ustalić inną metodę uznawania takich dyplomów, tak aby umożliwiła ona zainteresowanym wykonywanie tych wszystkich rodzajów działalności zawodowej, które w przyjmującym państwie członkowskim są warunkowane zakończeniem kształcenia i szkolenia odbywanego po ukończeniu szkoły średniej, pod warunkiem że obywatele ci posiadają dyplom przygotowujący ich do wykonywania tych rodzajów działalności, przyznany w wyniku ukończenia studiów trwających co najmniej trzy lata i wydany w innym państwie członkowskim".

5 Motyw piąty tej dyrektywy precyzuje:

„Odnośnie do tych zawodów, dla wykonywania których Wspólnota nie ustanowiła wymaganego minimalnego poziomu kwalifikacji, państwa członkowskie zachowują możliwość ustalenia tego poziomu w celu zagwarantowania odpowiedniej jakości usług świadczonych na ich terytorium; jednakże nie mogą one, bez naruszenia swoich zobowiązań ustanowionych w art. 5 traktatu wymagać od obywatela danego państwa członkowskiego uzyskania kwalifikacji tylko na podstawie odniesienia się do dyplomów wydawanych w ich własnym systemie szkolnictwa, w przypadku jeżeli ten obywatel uzyskał całość lub część tych kwalifikacji w innym państwie członkowskim; w rezultacie każde przyjmujące państwo członkowskie, w którym dany zawód jest zawodem regulowanym, powinno wziąć pod uwagę kwalifikacje uzyskane w innym państwie członkowskim oraz ustalić, czy kwalifikacje te odpowiadają kwalifikacjom przez nie wymaganym".

6 Artykuł 1 lit. a) i b) dyrektywy 89/48 stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosowane są następujące definicje:

a) dyplom: każdy dyplom, świadectwo lub inny dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji lub każdy zestaw takich dyplomów, świadectw lub innych dokumentów:

— który został wydany przez właściwe władze w państwie członkowskim, wyznaczone zgodnie z jego przepisami ustawowymi, wykonawczymi lub administracyjnymi,

— który wskazuje, iż jego posiadacz pomyślnie ukończył studia wyższe trwające co najmniej trzy lata lub jednakowy okres przy niepełnym wymiarze godzin, na uniwersytecie lub w instytucji szkolnictwa wyższego bądź też w instytucji o zbliżonym poziomie oraz, gdzie konieczne, pomyślnie ukończył kształcenie zawodowe, wymagane jako uzupełnienie kształcenia po szkole średniej, oraz

— który wskazuje, że jego posiadacz ma kwalifikacje zawodowe wymagane do podjęcia i wykonywania danego zawodu regulowanego w tym państwie członkowskim,

zakładając, że kształcenie i szkolenie, o których mowa w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie potwierdzającym posiadanie kwalifikacji, odbyły się głównie na terenie Wspólnoty albo że posiadacz dyplomu ma trzyletnie doświadczenie zawodowe, poświadczone przez państwo członkowskie, w którym uznano dyplom, świadectwo lub inny dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji, pochodzące z państw trzecich.

W rozumieniu pierwszego akapitu w taki sam sposób jak dyplom traktuje się każdy dyplom, świadectwo lub inny dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji albo każdy zestaw tych dyplomów, świadectw lub innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, które zostały wydane przez właściwe władze w państwie członkowskim, jeżeli wydano je w wyniku pomyślnego ukończenia kształcenia oraz szkoleń, odbytych na terenie Wspólnoty, i uznawane są przez właściwe władze tego państwa członkowskiego za ekwiwalentne oraz że przyznaje on jednakowe prawa odnośnie do podejmowania i wykonywania zawodu regulowanego w tym państwie członkowskim;

b) przyjmujące państwo członkowskie: każde państwo członkowskie, w którym obywatel danego państwa członkowskiego ubiega się o możliwość wykonywania

zawodu, który podlega regulacjom w tym państwie członkowskim, inne niż państwo, w którym uzyskał on swój dyplom bądź po raz pierwszy wykonywał zawód, o którym mowa".

7 W wersjach językowych włoskiej i węgierskiej art. 1 ust. b) dyrektywy 89/48 odnosi się do obywatela „innego państwa członkowskiego" („di un altro Stato membro"/„egy másik tagállam") zamiast do obywatela „danego państwa członkowskiego".

8 Artykuł 2 akapit pierwszy dyrektywy 89/48 stanowi:

„Niniejszą dyrektywę stosuje się do każdego obywatela państwa członkowskiego, który zamierza wykonywać zawód regulowany w przyjmującym państwie członkowskim, zarówno jako osoba pracująca na własny rachunek, jak też jako pracownik najemny".

9 W wersjach językowych niemieckiej i węgierskiej art. 2 ust. 1 tej dyrektywy odnosi się do wykonywania zawodu regulowanego „w innym państwie członkowskim" („in einem anderen Mitgliedstaat"/„egy másik tagállamban"), zamiast do wykonywania zawodu regulowanego „w państwie przyjmującym".

10 Artykuł 3 akapit pierwszy lit. a) dyrektywy 89/48 stanowi:

„W przypadku gdy w przyjmującym państwie członkowskim podjęcie lub wykonywanie zawodu regulowanego uzależnione jest od posiadania dyplomu, właściwe władze nie

mogą, powołując się na podstawę braku odpowiednich kwalifikacji, odmówić prawa obywatelowi państwa członkowskiego do podjęcia lub wykonywania tego zawodu na tych samych warunkach, które są stosowane wobec własnych obywateli:

a) jeżeli wnioskodawca posiada dyplom wymagany w innym państwie członkowskim w celu podjęcia lub wykonywania tego samego zawodu na jego terytorium, a dyplom ten został wydany w danym państwie członkowskim […]".

11 W wersjach językowych włoskiej, hiszpańskiej i słoweńskiej art. 3 akapit pierwszy tej dyrektywy mówi o odmówieniu tego prawa obywatelowi „innego państwa członkowskiego" („di un altro Stato membro"/„de otro Estado miembro"/„druge države članice"), zamiast o odmówieniu obywatelowi „danego państwa członkowskiego".

12 Ponadto w wersjach językowych włoskiej i słoweńskiej, art. 3 akapit pierwszy lit. a) tej dyrektywy odnosi się do dyplomu wydanego w „innym państwie członkowskim" („in un altro Stato membro"/„drugi državi članici"), zamiast dyplomu wydanego „w danym państwie członkowskim".

13 Niezależnie od postanowień art. 3 dyrektywy 89/48 jej art. 4 dopuszcza, by przyjmujące państwo członkowskie wymagało od wnioskodawcy, pod pewnymi warunkami określonymi w tym artykule, udowodnienia posiadania doświadczenia zawodowego określonej długości, odbycia stażu adaptacyjnego o długości nieprzekraczającej trzech lat lub przystąpienia do testu umiejętności. Ponadto ten sam artykuł określa niektóre zasady i warunki stosowane do środków wyrównawczych, które mogą być wymagane w celu wyrównania braków w wykształceniu wnioskodawcy.

Uregulowania krajowe

Regulacje dotyczące zawodu inżyniera w Hiszpanii i we Włoszech

14 Zawód inżyniera jest zawodem regulowanym zarówno w Hiszpanii, jak i we Włoszech.

— Systemy kształcenia i warunki dostępu do zawodu inżynier

15 W zakresie kwalifikacji w dziedzinie inżynierii systemy kształcenia we Włoszech i w Hiszpanii są do siebie zbliżone. W obu tych państwach członkowskich kwalifikacje te można uzyskać po ukończeniu cyklu kształcenia trzeciego stopnia o długości trzech lub pięciu lat.

16 We Włoszech dyplom uniwersytecki uzyskiwany po trzech latach nauki („laurea triennale") kończy kształcenie młodszych inżynierów („ingegnere junior").

17 We Włoszech dostęp do zawodu młodszego inżyniera uzależniony jest od posiadania wymaganego dyplomu uniwersyteckiego oraz od zdania egzaminu państwowego („esame di Stato") odpowiedniego dla danego zawodu [art. 4 dekretu królewskiego nr 2537 z dnia 23 października 1925 r. (Gazzetta ufficiale nr 37 z dnia 15 lutego 1926 r.)]. Egzamin ten obejmuje, zgodnie z art. 47 i 48 dekretu prezydenta republiki nr 328 z dnia 5 czerwca 2001 r. (supplemento ordinario alla GURI nr 190 z dnia 17 sierpnia 2001 r.), co najmniej dwie części pisemne, cześć ustną oraz część praktyczną. Kandydaci, którzy

zdali egzamin państwowy, uzyskują prawo wykonywania zawodu inżyniera („abilitazione all'esercizio della professione di ingegnere").

18 W Hiszpanii dyplom uniwersytecki uzyskany po trzech latach daje kwalifikacje inżyniera technika („ingeniero técnico").

19 Hiszpańskie przepisy dotyczące dyplomów uniwersyteckich wprowadzają rozróżnienie pomiędzy dwoma typami dyplomów, to znaczy „dyplomami oficjalnymi", których ważność jest uznawana na terytorium całego kraju i które umożliwiają dostęp do zawodów regulowanych, oraz „dyplomami własnymi", które mogą być wydawane przez różne uniwersytety, lecz które między innymi nie umożliwiają dostępu do zawodów regulowanych. Dziedzina ta uregulowana jest w ustawie organicznej nr 6/2001 z dnia 21 grudnia 2001 r. o uniwersytetach (BOE nr 307 z dnia 24 grudnia 2001 r., s. 49 400).

20 W Hiszpanii dostęp do zawodów inżyniera technika jest co do zasady uzależniony od posiadania oficjalnego dyplomu uniwersyteckiego w rozumieniu ustawy organicznej nr 6/2001, odpowiedniego dla danego zawodu.

21 Zarówno we Włoszech, jak i w Hiszpanii, wykonywanie zawodu inżyniera uzależnione jest również od wpisu do rejestru prowadzonego przez izbę zawodową. We Włoszech rejestr inżynierów prowadzony jest w każdej prowincji przez Consiglio dell'Ordine degli Ingegneri (radę izby inżynierów). Rejestr ten składa się z dwóch części, z których część B przeznaczona jest dla młodszych inżynierów. W Hiszpanii kompetencje podzielone są pomiędzy różne „colegios de ingenieros" (izby inżynierów) w zależności od specjalizacji lub regionu. W obu tych państwach członkowskich wpis do rejestru inżynierów stanowi zwykłą czynność administracyjną, która sama w sobie nie potwierdza posiadania kwalifikacji zawodowych zainteresowanych osób, lecz ma na celu zapewnienie, że zawód będzie wykonywany z poszanowaniem określonych zasad etycznych.

— Zawód inżyniera mechanika we Włoszech

22 Osoby pragnące wykonywać zawód inżyniera mechanika we Włoszech powinny co do zasady posiadać dyplom uniwersytecki inżyniera mechanika („laurea in ingegneria meccanica"), wydawany po ukończeniu trzech lat nauki, jak również uprawnienia do wykonywania zawodu inżyniera wydawane w następstwie zdania egzaminu państwowego. Ponadto takie osoby powinny być wpisane do rejestru inżynierów danej prowincji, w części B, sektor przemysłowy.

— Zawód inżyniera technologa przemysłu, specjalisty w zakresie mechaniki w Hiszpanii

23 Osoby pragnące wykonywać zawód technologa przemysłu, specjalisty w zakresie mechaniki („ingeniero técnico industrial, especialidad mecánica") w Hiszpanii powinny co do zasady posiadać oficjalny dyplom studiów wyższych w rozumieniu ustawy organicznej nr 6/2001, o specjalizacji inżyniera technologa przemysłu, specjalisty w zakresie mechaniki. Taki dyplom inżyniera technologa uzyskuje się po odbyciu trzech lat kształcenia. Ponadto takie osoby powinny być wpisane do rejestru „Colegio de ingenieros técnicos industriales" (izba inżynierów technologów przemysłowych).

Procedura uznawania dyplomów we Włoszech

24 We Włoszech dekret ustawodawczy nr 115 z dnia 27 stycznia 1992 r. (GURI nr 40 z dnia 18 lutego 1992 r., zwany dalej „dekretem ustawodawczym nr 115/1992") dokonuje transpozycji dyrektywy 89/48 do krajowego porządku prawnego.

25 Artykuł 1 dekretu ustawodawczego nr 115/1992, zatytułowany „Uznawanie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji uzyskanych we Wspólnocie Europejskiej", stanowi:

„1. Na zasadach określonych przepisami niniejszego dekretu na terenie Włoch uznaje się dokumenty wydane przez państwo członkowskie Wspólnoty Europejskiej potwierdzające kwalifikacje zawodowe, od posiadania których przepisy krajowe tego państwa uzależniają wykonywanie danego zawodu.

2. Uznanie następuje na rzecz obywatela Wspólnoty celem umożliwienia mu wykonywania na terenie Włoch — na własny rachunek lub w ramach stosunku pracy — zawodu odpowiadającego temu, do którego wykonywania jest on uprawniony w państwie, w którym wydane zostały dokumenty, o których mowa w ustępie poprzedzającym niniejszy.

3. Dokumenty potwierdzające kwalifikacje zawodowe są uznawane, jeśli stwierdzone w nich zostało, że wnioskodawca ukończył studia wyższe o co najmniej trzyletnim okresie kształcenia (lub odpowiednio dłuższym okresie kształcenia w przypadku nauki w niepełnym wymiarze) na uniwersytecie lub innej wyższej uczelni, lub też innej uczelni oferującej kształcenie tego samego stopnia".

26 Zdaniem sądu krajowego dekret ustawodawczy nr 115/1992 nie pozwala na uznanie dyplomu wydanego w innym państwie członkowskim na podstawie dyplomu ukończenia studiów we Włoszech. Sąd ten precyzuje, że zgodnie z art. 1 ust. 3 tego dekretu ustawodawczego dyplom zagraniczny powinien potwierdzać, że wnioskodawca odbył cykl kształcenia, co oznacza, że między dyplomem a cyklem kształcenia powinien istnieć bezpośredni związek i że ukończenie cyklu kształcenia powinno być bezpośrednio stwierdzone wydaniem dyplomu. Ponadto przepis ten nie znajduje zastosowania do dyplomu innego państwa członkowskiego, który jedynie potwierdza istnienie dyplomu ukończenia studiów we Włoszech.

Procedura uznawania dyplomów za równoważne w Hiszpanii

27 W prawie hiszpańskim procedurę uznawania dyplomów uniwersyteckich za równoważne z ich odpowiednikami zagranicznymi należy odróżnić od procedury uznawania kwalifikacji zawodowych przewidzianej w dekrecie królewskim 1665/1991 z dnia 25 października 1991 r. regulującym ogólny system uznawania dyplomów ukończenia studiów wyższych, wydawanych w państwach członkowskich Unii Europejskiej po ukończeniu kształcenia trwającego co najmniej trzy lata (BOE nr 280 z dnia 22 listopada 1991 r., s. 37 916) i mającym na celu transpozycję dyrektywy 89/48 do hiszpańskiego porządku prawnego. Uznanie dyplomu za równoważny z jego zagranicznym odpowiednikiem wymaga natomiast zbadania, w odniesieniu do uzyskanej wiedzy, programu studiów odbywanych w celu uzyskania dyplomu.

28 W Hiszpanii do dnia 4 września 2004 r. procedurę uznawania zagranicznych dyplomów uniwersyteckich za równoważne dyplomom hiszpańskim regulował dekret królewski nr 86/1987 z dnia 16 stycznia 1987 r. (BOE nr 20 z dnia 23 stycznia 1987 r.), jak również akty prawne wydane na podstawie tego dekretu.

29 Pojęcie uznania dyplomu za równoważny jego odpowiednikowi zagranicznemu zostało zdefiniowane w art. 1 dekretu królewskiego 86/1987. Na podstawie tego przepisu uznanie równoważności dyplomów w Hiszpanii zakłada urzędowe uznanie ważności, do celów akademickich, dyplomów ukończenia studiów wyższych uzyskanych zagranicą.

30 Z art. 2 wspomnianego dekretu królewskiego wynika, że wprawdzie dla uznania dyplomu zagranicznego za równoważny nie jest bezwzględnie konieczne zdanie dodatkowych egzaminów, w przypadku gdy odbyte kształcenie potwierdzone dyplomem zagranicznym nie jest równoważne z kształceniem poświadczonym ekwiwalentnym dyplomem hiszpańskim, jednak takie uznanie równoważności dyplomu może być uzależnione od zdania egzaminu obejmującego zakres wiedzy wymaganej w Hiszpanii w celu uzyskania tego dyplomu.

31 Na podstawie art. 3 dekretu królewskiego 86/1987 procedura uznawania dyplomów za równoważne z ich odpowiednikami zagranicznymi jest stosowana tylko w odniesieniu do studiów mających charakter oficjalny. Kształcenie prowadzone przez uniwersytety, które nie mają takiego charakteru, jest zatem wyłączone z zakresu stosowania tego dekretu królewskiego.

32 Od chwili uznania dyplomu zagranicznego za równoważny z hiszpańskimi dyplomami lub stopniami akademickimi uzyskuje on taką samą skuteczność, jaką ma hiszpański dyplom lub stopień akademicki, z którym zagraniczny dyplom został uznany za równoważny.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

33 Obywatel włoski M. Cavallera uzyskał w dniu 9 marca 1999 r. dyplom ukończenia trzyletnich studiów w zakresie inżynierii mechanicznej na Uniwersytecie w Turynie (Włochy).

34 M. Cavallera wystąpił do ministerstwa edukacji i nauki Hiszpanii o uznanie, że dyplom ukończenia studiów uzyskany we Włoszech jest równoważny z dyplomem ukończenia studiów wyższych na uczelni hiszpańskiej zgodnie z przepisami dekretu królewskiego 86/1987. W dniu 17 października 2001 r. hiszpańskie ministerstwo uznało włoski dyplom ukończenia studiów M. Cavallery za równorzędny z hiszpańskim dyplomem inżyniera technologa przemysłu ze specjalizacją w zakresie mechaniki.

35 W konsekwencji M. Cavallera posiada uprawnienia do wykonywania zawodu regulowanego inżyniera technologa przemysłu ze specjalizacją w zakresie mechaniki

w Hiszpanii. W oparciu o dokument poświadczający uznanie jego włoskiego dyplomu za równoważny z dyplomem hiszpańskim, M. Cavallera został wpisany na listę prowadzoną przez „colegios de ingenieros técnicos industriales" w Katalonii.

36 Bezsporne jest jednak, że M. Cavallera nigdy nie wykonywał działalności zawodowej poza terenem Włoch, nie odbył kształcenia ani nie zdał żadnych egzaminów w ramach hiszpańskiego systemu edukacyjnego. Bezsporne jest także, że M. Cavallera nie zdał egzaminu państwowego przewidzianego w prawie włoskim w celu uzyskania uprawnień do wykonywania zawodu inżyniera.

37 W dniu 6 marca 2002 r. M. Cavallera wystąpił we Włoszech do Ministero della Giustizia z wnioskiem o uznanie kwalifikacji hiszpańskich na podstawie dekretu ustawodawczego nr 115/1192 celem uzyskania wpisu na listę inżynierów w tym państwie członkowskim.

38 Zgodnie z uregulowaniami włoskimi wniosek ten został przedstawiony do zaopiniowania specjalnej komisji, która — większością głosów — zaopiniowała go pozytywnie, przy czym przedstawiciel Consiglio Nazionale degli Ingegneri, będącej członkiem komisji, głosował przeciw uznaniu tego dyplomu.

39 Decyzją z dnia 23 października 2002 r. Ministero della Giustizia uznało hiszpański dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji uzyskany przez M. Cavallerę za uprawniający do wpisu na listę inżynierów (dział B, sektor przemysłowy). Na podstawie tej decyzji M. Cavallera został wpisany na listę izby inżynierów miasta Aleksandrii (Włochy), w którym zamieszkuje.

40 Consiglio Nazionale degli Ingegnieri zaskarżyła ww. decyzję administracyjną przed Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Włochy), twierdząc, że zgodnie z dyrektywą 89/48/EWG oraz właściwymi przepisami krajowymi władze włoskie nie mogły uznać hiszpańskiego dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji M. Cavallery i w związku z tym nie mogły zwolnić go z obowiązku zdania egzaminu przewidzianego prawem włoskim.

41 Wyrokiem z dnia 5 października 2004 r. sąd ten oddalił skargę wniesioną przez Consiglio Nazionale degli Ingegnieri, uznając, że Ministero della Giustizia działało zgodnie z prawem. Następnie Consiglio Nazionale degli Ingegnieri wniosła odwołanie od tego wyroku przed Consiglio di Stato (Włochy).

42 Zdaniem Consiglio di Stato dyrektywa 89/48 nie znajduje zastosowania do sytuacji M. Cavallery, ponieważ nie uzyskał on w Hiszpanii żadnego „dyplomu" w rozumieniu art. 1 lit. a) dyrektywy 89/48 i opiera on swój wniosek na kwalifikacjach zdobytych we Włoszech. Jednakże Consiglio di Stato ma w tym względzie wątpliwości.

43 W takich okolicznościach Consiglio di Stato postanowiła zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy dyrektywę 89/48/EWG stosuje się do obywatela włoskiego, który:

— ukończył trzyletnie studia inżynierskie we Włoszech;

— uzyskał uznanie dyplomu włoskiego za równoważny stosownemu dyplomowi hiszpańskiemu;

— uzyskał wpis na hiszpańską listę inżynierów, lecz nigdy nie wykonywał tego zawodu w Hiszpanii, i

— na podstawie hiszpańskiego dokumentu o uznaniu dyplomu wystąpił o wpis na listę inżynierów we Włoszech?

2) W razie udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej, czy zgodna z dyrektywą 89/48/EWG jest norma krajowa (art. 1 dekretu ustawodawczego [nr 115/1992], która nie zezwala na uznanie we Włoszech wydanego przez państwo członkowskie dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji, który jest owocem wyłącznie uznania wcześniejszego dyplomu włoskiego?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

44 W swoim pierwszym pytaniu sąd krajowy dąży zasadniczo do ustalenia, czy — w celu uzyskania dostępu do zawodu regulowanego w przyjmującym państwie członkowskim — na przepisy dyrektywy 89/48 może powołać się posiadacz dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji wydanego przez instytucję innego państwa członkowskiego, który nie poświadcza ukończenia kształcenia w ramach systemu edukacyjnego tego państwa członkowskiego i nie jest oparty ani na egzaminie, ani na doświadczeniu zawodowym zdobytym w tym państwie członkowskim.

45 W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy zbadać, czy uznanie dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji, o którym mowa w postępowaniu przed sądem krajowym, wchodzi w zakres stosowania dyrektywy 89/48.

46 Z zastrzeżeniem przepisów art. 4 dyrektywy 89/48, jej art. 3 ust. 1 lit. a) przyznaje każdemu zainteresowanemu posiadającemu „dyplom" w rozumieniu tej dyrektywy, pozwalający mu na wykonywanie zawodu regulowanego w jednym z państw członkowskich, prawo do wykonywania tego zawodu we wszystkich innych państwach członkowskich. Pojecie „dyplomu" zdefiniowane w art. 1 lit. a) dyrektywy 89/48 ma zatem kluczowy charakter dla ogólnego systemu uznawania dyplomów ukończenia studiów wyższych wprowadzonego tą dyrektywą.

47 W odniesieniu do kwalifikacji, na które powołuje się M. Cavallera, należy przede wszystkim przypomnieć, że „dyplom" w rozumieniu art. 1 lit. a) dyrektywy 89/48 może oznaczać zestaw dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji.

48 Z kolei warunek wprowadzony w art. 1 lit. a) tiret pierwsze dyrektywy 89/48 został spełniony, ponieważ każdy z omawianych dyplomów został wydany przez właściwe władze, wyznaczone zgodnie z przepisami ustawowymi, odpowiednio, włoskimi i hiszpańskimi.

49 W odniesieniu do warunku sformułowanego w art. 1 lit. a) tiret drugie dyrektywy 89/48, z akt sprawy przedstawionych Trybunałowi wynika, że M. Cavallera ewidentnie spełnia warunek ukończenia przez posiadacza dyplomu studiów wyższych na uniwersytecie trwających co najmniej trzy lata. W przypadku zainteresowanego fakt ten wyraźnie potwierdza dyplom ukończenia studiów wydany przez Uniwersytet w Turynie.

50 Z kolei w odniesieniu do warunku przewidzianego w art. 1 lit. a) tiret trzecie dyrektywy 89/48 z poświadczenia uznania dyplomu wydanego przez ministerstwo edukacji i nauki wynika, że M. Cavallera posiada kwalifikacje zawodowe wymagane do podjęcia i wykonywania omawianego zawodu regulowanego w Hiszpanii. Nawet jeżeli fakt ten nie wynika bezpośrednio z tego dokumentu, to stanowi o nim wyraźnie fakt wpisania M. Cavallery do rejestru właściwej izby zawodowej w Hiszpanii.

51 Pozostaje zatem do ustalenia — z uwzględnieniem tego, że poświadczenie uznania dyplomu przedstawione przez M. Cavallerę nie stanowi dowodu na odbycie kształcenia w ramach hiszpańskiego systemu edukacyjnego i że nie opiera się ani na egzaminie, ani na doświadczeniu zawodowym zdobytym w Hiszpanii — czy zestaw dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, którymi dysponuje M. Cavallera, można jednak uznać za „dyplom" w rozumieniu dyrektywy 89/48 lub czy można go zrównać z takim dyplomem na podstawie art. 1 lit. a) akapit drugi dyrektywy 89/48.

52 W tym kontekście nie można uwzględnić argumentów przytoczonych przez Consiglio Nazionale degli Ingegneri oraz przez rządy włoski i austriacki, opartych brzmieniu niektórych wersji językowych dyrektywy 89/48, które różni się nieznacznie, jak wskazano w pkt 7, 9, 11 i 12 niniejszego wyroku, od pozostałych wersji językowych wskutek użycia wyrażenia „inne państwo członkowskie", podczas gdy znaczna większość wersji językowych zawiera jedynie wyrażenia „państwo członkowskie" lub „przyjmujące państwo członkowskie".

53 W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że konieczność jednolitego stosowania i co za tym idzie, jednolitej wykładni przepisów wspólnotowych wyklucza, aby w razie wątpliwości treść przepisu prawa była rozpatrywana w oderwaniu w jednej z jego wersji, lecz przeciwnie, wymaga, aby wykładni i stosowania przepisu dokonywano w świetle pozostałych wersji sporządzonych w językach oficjalnych (wyroki: z dnia 12 listopada 1969 r. w sprawie 29/69 Stauder, Rec. s. 419, pkt 3; z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-296/95 EMU Tabac i in., Rec. s. I-1605, pkt 36; z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie C-174/05 Zuid-Hollandse Milieufederatie et Natuur en Milieu, Zb.Orz. s. I-2443, pkt 20).

54 Co więcej, wprawdzie Trybunał orzekł już w odniesieniu do dyrektywy 89/48, że nie zawiera ona ograniczenia dotyczącego państwa członkowskiego, w którym wnioskodawca powinien był uzyskać kwalifikacje (wyrok z dnia 23 października 2008 r.: w sprawie C-274/05 Komisja przeciwko Grecji, Zb.Orz. s. I-7969, pkt 28; w sprawie C-286/06 Komisja przeciwko Hiszpanii, Zb.Orz. s. I-8025, pkt 62), to jednak omawiane orzecznictwo wprowadziło rozróżnienie pomiędzy miejscem geograficznym, w którym kształcenie zostało odbyte, a systemem edukacyjnym, do którego należy. Wyroki te dotyczą bowiem osób, które odbyły kształcenie w innym systemie edukacyjnym niż system edukacyjny państwa członkowskiego, w którym powoływały się na swoje kwalifikacje.

55 Dyrektywa 89/48 ma na celu usunięcie przeszkód w wykonywaniu zawodu w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie, w którym wydany został dokument potwierdzający uzyskanie danych kwalifikacji. Z motywów pierwszego, trzeciego i piątego tej dyrektywy wynika, że nie można zrównać dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji z „dyplomem" w rozumieniu tej samej dyrektywy, jeśli kwalifikacje nie zostały nabyte — w całości lub częściowo — w ramach systemu edukacyjnego państwa członkowskiego, w którym został wydany dany dokument potwierdzający. Trybunał miał już okazję podkreślić, że taki dokument ułatwia dostęp do danego zawodu i jego wykonywania w zakresie, w jakim poświadcza on posiadanie dodatkowych kwalifikacji (zob. podobnie wyroki: z dnia 31 marca 1993 r. w sprawie C-19/92 Kraus, Rec. s. I-1663, pkt 18–23; z dnia 9 września 2003 r. w sprawie C-285/01 Burbaud, Rec. s. I-8219, pkt 47–53).

56 W tym przypadku uznanie dyplomu w Hiszpanii nie poświadcza posiadania żadnych dodatkowych kwalifikacji. W tym względzie ani uznanie dyplomu, ani wpis do rejestru „colegios de ingenieros técnicos industriales" w Katalonii nie zostały oparte na sprawdzeniu kwalifikacji lub doświadczenia zdobytego przez M. Cavallerę.

57 W tych okolicznościach zgoda na to, by na dyrektywę 89/48 można było się powoływać w celu skorzystania z dostępu do rozpatrywanego w sprawie przed sądem krajowym zawodu regulowanego we Włoszech, doprowadziłaby do tego, że osoba, która uzyskała dyplom tylko w tym państwie członkowskim, który jako taki nie daje dostępu do tego zawodu regulowanego, mogłaby jednak uzyskać dostęp do tego zawodu, mimo iż dokument o uznaniu dyplomu uzyskany w Hiszpanii nie poświadczałby zdobycia

dodatkowych kwalifikacji lub doświadczenia zawodowego. Taki skutek byłby sprzeczny z zasadą wprowadzoną przez dyrektywę 89/48 w jej motywie piątym, zgodnie z którą państwa członkowskie zachowują możliwość ustanowienia minimalnego poziomu wymaganych kwalifikacji w celu zagwarantowania odpowiedniej jakości usług świadczonych na ich terytorium.

58 Z przytoczonych powyżej argumentów wynika, że art. 1 lit. a) dyrektywy 89/48 należy interpretować w taki sposób, że w zakres ustalonej w nim definicji „dyplomu" nie wchodzi dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji wydany w danym państwie członkowskim, który nie poświadcza ukończenia kształcenia w ramach systemu edukacyjnego tego państwa członkowskiego i który nie jest oparty ani na egzaminie, ani na doświadczeniu zawodowym zdobytym w tym państwie członkowskim.

59 W konsekwencji na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć w taki sposób, że posiadacz dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji wydanego w innym państwie członkowskim, który nie poświadcza ukończenia kształcenia w ramach systemu edukacyjnego tego państwa członkowskiego i który nie jest oparty ani na egzaminie, ani na doświadczeniu zawodowym zdobytym w tym państwie członkowskim w celu uzyskania dostępu do zawodu regulowanego w przyjmującym państwie członkowskim nie może powoływać się na przepisy dyrektywy 89/48.

60 Z uwagi na odpowiedź na pytanie pierwsze nie ma potrzeby odpowiadania na pytanie drugie.

W przedmiocie kosztów

61 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Posiadacz dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji wydanego w danym państwie członkowskim, który nie poświadcza ukończenia kształcenia w ramach systemu edukacyjnego tego państwa członkowskiego i który nie jest oparty ani na egzaminie ani na doświadczeniu zawodowym zdobytym w tym państwie członkowskim, nie może powoływać się na przepisy dyrektywy Rady 89/48 z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie ogólnego systemu uznawania dyplomów ukończenia studiów wyższych, przyznawanych po ukończeniu kształcenia i szkolenia zawodowego, trwających co najmniej trzy lata, w celu uzyskania dostępu do zawodu regulowanego w przyjmującym państwie członkowskim.

Podpisy